

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kábrtovou ve věci žalobců **L. N. a V. N.**, oba bytem, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení v Praze**, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 22. 10. 2014, čj. 880 713 3929/315-EKO, t a k t o :

I. Žaloba se z a m í t á .

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 22. 10. 2014 zamítla žalovaná námitky žalobců a potvrdila správnost rozhodnutí orgánu I. stupně, kterým bylo uloženo dle ust. § 64 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění (dále jen ZDP) účastníkům řízení, aby společně a nerozdílně vrátili přeplatek vzniklý výplatou invalidního důchodu po smrti oprávněného za dobu od 8. 4. 2014 do 7. 6. 2014 v částce 17.073,- Kč. Tuto povinnost odůvodnilo napadené rozhodnutí tak, že účastníci řízení jsou odpovědni za vrácení přeplatku, protože jsou rodiči oprávněného a v době jeho smrti s ním žili v domácnosti. Soud zde doplňuje, že se jedná o přeplatek na invalidním důchodu pana V. N.

V žalobě žalobci namítají, že považují rozhodnutí žalované za nesprávné, odkazují na ust. § 64 odst. 5 – **osoba** – v tomto případě Česká spořitelna, a.s. – dále

jen ČS, a.s., disponovala a po dni 7. 4. 2014 si strhla dva neoprávněně vyplacené invalidní důchody na umoření svých pohledávek vůči oprávněnému – **je známa**. Jelikož je takto známa, ČSSZ musí své pohledávky vymáhat po ČS, a.s., jakožto po jediné osobě, která měla přístup a disponovala s těmito prostředky na účtu oprávněného. K žalobě pak žalobci doložili usnesení o pozůstalosti V. N., přihlášení pohledávky do dědického řízení ČSSZ z 12. 6. 2014, přihlášení pohledávky do dědického řízení ČS, a.s. z 9. 5. 2014, výpis z účtu oprávněného V.N. Žalobci navrhuji zrušení napadeného rozhodnutí s tím, aby soud uložil žalované vymáhání neoprávněně vyplaceného přeplatku důchodu po České spořitelně, a.s.

Z písemného vyjádření žalované ze dne 23. 2. 2015 plyne, že příjemce důchodu, pan V. N., zemřel dne X. Na jeho účet vedený u České spořitelny, a.s., byl dne 7. 4. 2014 připsán invalidní důchod ve výši 9.255,- Kč a dne 6. 5. 2014 důchod v téže výši, celkem tedy 18.510,- Kč, přičemž jde o důchod náležející za období po datu jeho úmrtí. Žalovaná uvádí, že dávky důchodového pojištění se vyplácejí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách určených plátcem dávky, jak stanoví ust. § 116 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., v platném znění. Nárok na důchod zaniká smrtí důchodce – poživatele dávky. Důchod byl v daném případě zemřelému vyplácen každého 8. dne v měsíci, na měsíc dopředu. Vzhledem k datu úmrtí důchodce a splatnosti jeho důchodu, náležela poslední splátka důchodu za období od 8. 3. 2014 do 7. 4. 2014, výplata důchodu od 8. 4. 2014 již nenáležela. ČSSZ tak poukázala automatizovaně důchod zemřelému panu N. na jeho účet ještě za další dva následující měsíce. Důchod splatný k 8. 4. 2014 ve výši 9.255,- Kč (připsaný na účet dne 7. 4. 2014) a k 8. 5. 2014 ve výši 9.255,- Kč (připsaný na účet dne 6. 5. 2014) k výplatě již nenáležel. Tímto neoprávněným převodem výplaty důchodu splatného až po úmrtí důchodce došlo k přeplacení důchodu o celkem 18.510,- Kč, peněžní ústav k výzvě žalované z požadované částky vrátil pouze 1.437,- Kč, neboť na účtu nejsou finanční prostředky. Žalovaná tedy eviduje přeplatek na invalidním důchodu oprávněného ve výši 17.073,- Kč. Dle sdělení České spořitelny, a.s. ze dne 5. 6. 2014 neměly dispoziční právo k předmětnému účtu kromě zemřelého žádné další osoby, pohyb prostředků na účtu a připsání důchodu prokazuje výpis banky založený ve spise. Žalovaná dále odkazuje na znění ust. § 64 zákona o důchodovém pojištění a uvádí, že s účinností od 1. 1. 2012 se povinnost vrátit neprávem vyplacené splátky důchodu rozšířila o situace, kdy byl důchod vyplácen na účet zemřelého. Pokud k tomuto účtu měla dispoziční právo kromě zemřelého další osoba (není rozhodující, zda jde o druhého z manželů či o jinou osobu), je tato osoba povinna vrátit splátky důchodu připsané na účet zemřelého po dni, za který náležela poslední výplata důchodu (jde tedy o stejné podmínky, za nichž je povinen vrátit splátky důchodu druhý z manželů v případech, kdy na jeho účet byla prováděna výplata důchodu zemřelého manžela). Pokud měl dispoziční právo k účtu pouze důchodce, jsou povinni vrátit tyto splátky postupně manžel (manželka), pokud mu (ji) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod, a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti. Na rozdíl od manžela (manželky) u dětí není rozhodující, zda jim vznikl nárok na sirotčí důchod, ale pouze to, zda žily s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti. Jestliže vrácení splátek důchodu tímto způsobem není možné, považují se tyto splátky za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví. Žalovaná přitom poukazuje na skutečnost, že po úmrtí důchodce většinou vždy dochází k přeplacení důchodů vyplácených na účet, jsou-li důchody jako jediná dávka vypláceny dopředu a nedošlo-li dříve ke změně výše citovaného ustanovení z důvodu zachování sociálních jistot důchodců, je zřejmé, že

ČSSZ je ve většině případů poškozena při úmrtí důchodce přeplacením důchodu nejméně o jednu splátku, neboť nelze výplatu včas zastavit, což vždy závisí na mnoha okolnostech. Aby nedocházelo k ne hospodárnému nakládání s finančními prostředky státu, když byla právní odpovědnost na vrácení neoprávněně vyplaceného důchodu dlouhodobě původně uzákoněna jen při výplatě důchodu na účet manžela, byla provedena rozsáhlá a zásadní novela ust. § 64 ZDP, již byl rozšířen okruh osob zodpovídajících za vznik přeplatku na důchodu po úmrtí důchodce při výplatě důchodu na účet o disponenty, manžela či manželku se vznikem nároku na pozůstalostní důchod, dále děti či rodiče žijící v jedné domácnosti, a není-li těchto osob, lze pohledávku uplatnit jako dluh oprávněného v dědictví. Těmto osobám lze od ledna 2012 uložit přímo povinnost úhrady již formou rozhodnutí, aniž by se zkoumalo zavinění, výběry apod. Z provedené novelizace je zjevný státní zájem na téměř stoprocentní návratnosti vyplacených důchodů na účet již zemřelého důchodce, když celkově jde ročně o nezanedbatelnou částku. Pokud banka nevrátila žalované finanční prostředky připadající na důchod neoprávněně připsaný na účet po úmrtí oprávněného, má žalovaná ze zákona povinnost vydat vůči osobám, uvedeným v ust. § 64 odst. 5 ZDP rozhodnutí s objektivní povinností k úhradě nevrácených částek, tedy bez ohledu na zavinění. Žalovaná nemá žádnou povinnost zkoumat míru zavinění, prokazovat jej apod. Tak tomu bylo i v daném případě, kdy žalovaná o povinnosti úhrady rozhodla rozhodnutím ze dne 9. 9. 2014, kterým dle ust. § 64 odst. 5 ZDP uložila žalobcům povinnost vrátit přeplatek na invalidním důchodu pana V. N. za období od 8. 4. do 7. 6. 2014 ve výši 17.073,- Kč, neboť oprávněný zemřel svobodný a bezdětný, zanechal pouze rodiče, tj. žalobce, kteří s ním sdíleli společnou domácnost. Jejich námitky byly zamítnuty, žalovaná se zjištěním skutkového stavu zabývala pečlivě a rozhodla v souladu se zákonem, přesně dle dikce platného § 64 odst. 5 ZDP, neboť se jedná o objektivní odpovědnost, kdy má žalovaná nárok na vrácení přeplaceného důchodu vždy. Jako výkonný orgán je žalovaná povinna právní předpisy týkající se důchodového zabezpečení dodržovat a nikoliv je, dle svého uvážení či uvážení pojištěnců či dalších zúčastněných osob v řízení, měnit. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby jako nedůvodné.

Soud ve věci jednal dne 23. 11. 2015, žalobkyně uvedla, že jsou s manželem přesvědčeni, s odkazem na dikci § 64, odst. 5 ZDP, že toto ustanovení uvádí....“má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného jiná osoba, než oprávněný“... , že touto osobou byl v daném případě právě peněžní ústav, který toto právo měl a který vyplacené dávky použil k uspokojení své pohledávky. Výklad žalobců je tak zcela rozdílný od výkladu žalované a jsou přesvědčeni, že žádaná částka je po nich požadována neoprávněně. Pověřená pracovnice žalované naopak poukázala na § 2 ZDP, kde pro smysl zákona je účastna pojištění pouze fyzická osoba, v dalším textu je tak výklad takový, pokud je psáno o osobě, že se jedná o osobu fyzickou, Pokud se týká dispozičního práva k účtu, je žalovaná přesvědčena, že majitel bankovního účtu může toto právo dát jiné fyzické osobě, peněžní ústav v tomto směru nemůže být takovou osobou míněn, má určité právo dispozice jak poskytovatel služby, ne však na základě úkonu majitele účtu. Soud konstatoval důkazy, přítomné ve spise, tedy výše cit. listiny, z nichž plyne, že X rozhodl pověřeným notářem ve věci řízení o pozůstalosti po V. N., zemřelém X, usnesením čj. X dne 23. 6. 2014 tak, že majetek nepatrné hodnoty je vydán matce a řízení o pozůstalosti se zastavuje. Matka pak žalované sdělila přípisem z 24. 6. 2014, že řízení bylo zastaveno a ČS, a.s. použila neoprávněně důchody k umoření svých

pohledávek a zrušila účet. Před tím proběhla korespondence mezi ČS, a.s., která přihlásila do pasiv dědického řízení svoji pohledávku a ČSSZ, která peněžnímu ústavu sdělila, že jí nejsou známy osoby, uvedené v § 64 odst. 5 ZDP, proto přihlašuje svoji pohledávku do dědického řízení. Účastníci řízení setrvali na svých původních návrzích, žalobci nikdy peněžní prostředky, které jsou po nich žádány, k dispozici neměli, nemohou je tedy ani vrátit, náhradu nákladů řízení nežádali, pověřená pracovnice žalované odkázala na výše uvedené skutečnosti, navrhla zamítnutí žaloby a náhradu nákladů řízení neúčtovala.

Z ust. § 64 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění v platném znění plyne, že má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného jiná osoba než oprávněný, je tato jiná osoba povinna vrátit plátcí důchodu splátky důchodu oprávněného, které byly připsány na takový účet po dni, za který náležela poslední výplata důchodu zemřelého oprávněného. Není-li takové osoby, jsou povinny plátcí důchodu vrátit tyto splátky důchodu postupně manžel (manželka), pokud mu (jí) po zemřelém oprávněném vznikl nárok na vdovecký (vdovský) důchod, a dále děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti v domácnosti; nelze-li takto vrátit tyto splátky důchodu, považují se tyto splátky důchodu za dluh oprávněného, který se vypořádá v rámci dědictví.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – s.ř.s.), ve svém rozhodnutí soud vyšel ze skutkového a právního stavu výše zjištěného (§ 77 odst. 2 s.ř.s.) a konstatoval, že závažnějších pochybení v průběhu správního řízení a v napadeném rozhodnutí neshledal.

Ze zjištěných skutečností ve věci je patrné, že syn žalobců zemřel dne 6. 4. 2014, důchodová dávka mu byla vyplácena každého 8. dne v měsíci, vždy na měsíc dopředu. Je tak zcela patrné, že na dávku, která byla připsána na účet zemřelého dne 7. 4. 2014, i dávku následující, tedy v květnu 2014, již dle platné právní úpravy nebyl nárok. Proti těmto skutečnostem žalobci nic nenamítali, jedná se tak prakticky o nespornou skutečnost. Žalobci však namítali, že nemohou žalovanou částku ve výši 17.073,- Kč vracet, neboť s ní ani nikdy nedisponovali, nejsou tedy těmi osobami, po kterých by přeplatek na dávce měl být žádán. Takové tvrzení však není v souladu s platnou právní úpravou. Z provedených důkazů ve věci vyplývá, že jak žalovaná, tak i peněžní ústav hodlaly přihlásit své pohledávky do dědického řízení. Posléze však bylo zjištěno, že existují osoby, které má na mysli ust. § 64 odst. 5 ZDP, jak uvedeno výše a nastal tak případ, kdy k povinnosti navrácení nenáležících splátek dávky byli povinni rodiče zemřelého, kteří s ním žili v domácnosti v době jeho smrti. Nastala tak situace, kdy peněžní ústav z prostředků, které byly na účtě zemřelého k dispozici, uhradil své pohledávky, zřejmě v souladu s uzavřenou smlouvou o peněžním účtu a jeho vedení mezi zemřelým a peněžním ústavem při zřizování účtu, zbývající částka byla navracena žalované, která posléze předepsala rodičům zemřelého dle díky § 64 odst. 5 ZDP rozdíl mezi výší již vyplacených a nenáležících dávek – 18.510,- Kč – 1.437,- Kč, tedy částku 17.073,- Kč. S tvrzením, že rodiče nikdy přeplatkem dávky nedisponovali, tedy nemusí nic vracet, nelze souhlasit. Vyplacená dávka na důchodu, která nenáležela, činila celkem 18.510,- Kč. Vzhledem k tomu, že na účtu došlo k debetní situaci v dubnu 2014, soud je přesvědčen, že peněžní ústav byl dle svých předpisů poté, co dospěla další platba dávky, oprávněn před zrušením účtu zemřelého přítomné peněžní prostředky

vypořádat tak, aby nezůstal dluh, neboť ten by bylo nutné přihlásit do dědictví po zemřelém majiteli peněžního účtu. Vzhledem k přítomným prostředkům, kdy k účtu neměl nikdo jiný dispoziční právo, tak ovšem učinit nemusel. Žalovaná tak zpět obdržela pouze zbylou částku ve výši 1.437,- Kč, se zbytkem přeplatku se proto obrátila na osoby, stanovené ustanovením § 64 odst. 5 ZDP, pokud by takových nebylo, toto ustanovení jasně odkazuje opět na dědictví po zemřelém, v němž by musela být tato zbylá částka vypořádána jako dluh oprávněného. Je tak nasnadě, že přestože rodiče zemřelého nikdy s žalovanou částkou nedisponovali, i tak by jako jediní dědicové přicházeli v úvahu pro její konečné vypořádání. Tuto úvahu však soud uvádí nad rámec, tedy s ohledem na námitku žalobců, když ze zjištěných skutečností soudem plyne jinak naprosto jasný závěr, že žalobci jsou osobami, které má na mysli ustanovení § 64 odst. 5 ZDP a žalovaná nepochybila, pokud po nich žádala vrácení splátek důchodu zemřelého, které již s ohledem na datum jeho úmrtí nenáležely. Do dědictví by byly přihlášeny pouze v momentu, kdy by takových osob nebylo. Pokud žalobci viní peněžní ústav z jednání, k němuž nebyl oprávněn, je na nich, aby se nápravy domáhali soudní cestou, nikoliv však v přezkumném řízení soudním vůči žalované České správě sociálního zabezpečení v Praze, neboť cit. ustanovení ZDP představuje skutečně objektivní odpovědnost povinných osob, u nichž se zavinění situace nežadá ani nezkoumá. O tom, že by osobou, kterou má na mysli ust. § 64 odst. 5 ZDP, mohl být peněžní ústav nelze hovořit, neboť v daném případě je soud přesvědčen, že takovou osobou je v citaci tohoto ustanovení zcela jasně míněna fyzická osoba, která dostane od oprávněného právo disponovat s peněžními prostředky na účtu. Krajský soud je přesvědčen, že ve svém vyjádření žalovaná seriózně objasnila záměr zákonodárce při novele výše cit. ustanovení ZDP, tento záměr sledoval rozšíření okruhu osob zodpovídajících za vznik přeplatku na důchodu po úmrtí důchodce při výplatě důchodu na účet o disponenty, manžela a manželku se vznikem nároku na pozůstalostní důchod, děti a rodiče žijící v jedné domácnosti a soud je přesvědčen, že z tohoto výčtu je patrné, že zde jsou jednoznačně míněny fyzické osoby, a to osoby, důchodci blízké.

Z uvedených důvodů pak po přezkoumání a projednání věci dospěl soud k závěru, že žaloba žalobců nebyla důvodná, proto ji v souladu s ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl. Výrok o náhradě nákladů řízení soud odůvodňuje ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., když ve věci úspěšná žalovaná náhradu nákladů řízení nežádala.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti

němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Hradci Králové dne 23. listopadu 2015

JUDr. Jana Kábrtová, v. r.
samosoudkyně